

10. Пуț, P., *Valori, atitudini si comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*, Polirom, Iași, 2004.
11. Popescu-Neveanu, P., *Dicționar de psihologie*, Albatros, Humanitas, București, 1978.
12. Racu, I., *Psihodiagnoza. Statistica psihologică*, Chișinău, 2017.
13. Roco, M., *Cercetări privind gandirea morala și ierarhia valorilor*, în: *Revista de psihologie*, t. 47, Bucuresti, 2001, nr. 3-4, pp. 151-163.
14. Столяренко, Л.Д., *Основы психологии. Практикум, 4-е издание*, Феникс, Ростов-на-Дону, 2003.

IMAGINEA DE SINE ȘI ABILITĂȚILE DE COMUNICARE LA PREADOLESCENȚI

*Iulia RACU, dr., conf. univ.,
Alexandru CAȘCAVAL, masterand*

Summary

The article represents the experimental research of self- image and communicative skills at preadolescents. As results we establish that 37,75% of preadolescents have a strong self-image. Self-image is more developed at girl and at pupil from 9th grade. Among communicative skills preadolescent choose in communication competent style. Preadolescents with developed self-image prefer competent style.

Articolul reprezintă studiul experimental al imaginii de sine și a abilităților de comunicare la preadolescenți. Ca rezultate am stabilit că 37,75% din preadolescenți manifestă imagine de sine puternic conturată. Imaginea de sine este mai dezvoltată la preadolescente și la copiii din clasa a 9-a. Dintre stilurile de comunicare preadolescenții aleg mai frecvent stilul competent. Preadolescenții cu imagine de sine dezvoltată preferă stilul competent in comunicare.

Imaginea de sine reprezintă un sistem de montaje ale individului, orientate spre sine, care include concepțiile, aprecierile și tendințele comportamentale proprii, care se constituie în ontogeneză,

parcurgând anumite trepte și devenind relativ stabile în adolescență [3]. Ea este „produsul final” al procesului de conștientizare a persoanei de sine, una din formele sub care apare conștiința de sine, expresia integrată a modului în care se reprezintă pe sine un individ uman. Imaginea de sine se formează în procesul activității și comunicării subiectului prin identificarea și comparație cu alții, analiza gândurilor, sentimentelor și activității proprii și ale altora, autoaprecierea și conștientizarea aprecierilor celor din jur, constituind trăirea aspectului unificator de coeziune a personalității.

Imaginea de sine este formată din mai multe componente însă principale sunt doar trei, acestea fiind imaginea eului fizic, psihic și social. Toate aceste trei formează imaginea obiectivă despre sine a preadolescentului [3].

La preadolescenți, imaginea de sine este influențată de către schimbările fiziologice și de cercul de prieteni [2, 4].

Comunicarea este un fenomen psihologic complex, care este definit ca proces de interacțiune între persoane, grupuri sau ca relație mijlocită prin cuvânt, imagine, gest, simbol, semn. Prin intermediul ei, indivizii își împărtășesc cunoștințe, experiențe, interese, atitudini, simțăminte, opinii, idei. Privită ca proces, comunicare consta în transmiterea și schimbul de informații (mesaje) între persoane. De cele mai multe ori comunicarea, este definită – de către majoritatea specialiștilor – ca un proces prin care un emițător transmite o informație receptorului prin intermediul unui canal, cu scopul de a produce asupra receptorului anumite efecte.

Comunicarea este influențată de o multitudine de factori: psihologici, cognitivi, sociali psihosociali. Ca act de transmitere a informației este indispensabilă pentru stabilirea și menținerea relațiilor umane indiferent de vârstă [1, 2, 4].

La etapa preadolescentă, comunicarea obține noi caracteristici, capătă nuanțe mai intime, personale. Activitatea dominantă devine – comunicarea cu semenii, iar conținutul este stabilirea și menținerea unor relații personale cu ei. Relațiile cu semenii se află în centrul

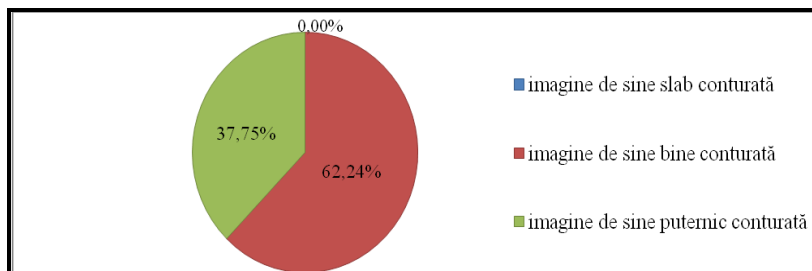
vieții preadolescente și au un impact semnificativ asupra comportamentului și activității.

În contextul celor expuse, considerăm importantă studierea imaginii de sine și a abilităților de comunicare la preadolescenți.

Eșantionul experimental a fost constituit din 98 de preadolescenți. Dintre aceștia: 47 băieți și 51 fete cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani.

În cadrul cercetării au fost aplicate următoarele metode: Chestionarul „Cât de puternică este imaginea de sine?” (adaptat de N. Mitrofan) și Testul abilităților de comunicare (L. Michelson).

În urma aplicării pe subiecți a Chestionarul „Cât de puternică este imaginea de sine?” (adaptat de Nicolae Mitrofan) [Anexa nr.1], am obținut următoarele rezultate (vezi Anexa nr.7, tabelul A 7.1.):

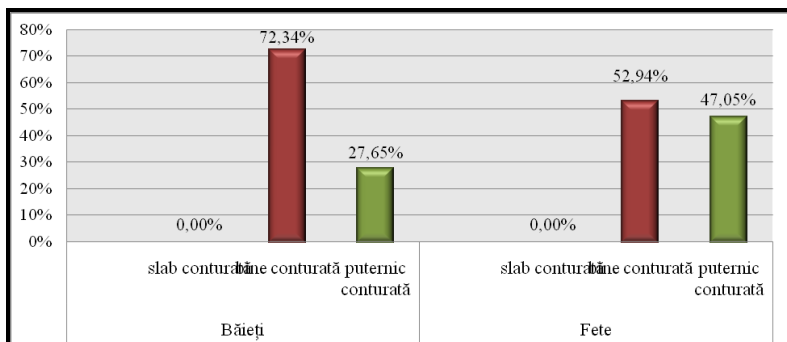
Fig.1. Rezultatele pentru imaginea de sine la preadolescenți

Conform distribuției grafice a datelor ilustrate în figura 1, pentru întregul eșantionul observăm următoarele frecvențe: 62,24% din preadolescenți prezintă imagine de sine bine conturată. Acești preadolescenți au o bună performanță școlară, se implică în activități extrașcolare, au o părere pozitivă despre sine și în pofida unor dubii referitor la propria identitate în formare, ei au o percepție de sine adecvată și bazată atât pe influențele din exterior cât și pe propriile opinii și păreri.

37,75% din preadolescenți manifestă imagine de sine puternic conturată. Ei se caracterizează prin încredere în propriile forțe,

independență emoțională și prin capacitate de-a exprima adecvat emoțiile și a le diferenția pe cele proprii de cele preluate din exterior.

În continuare ne-am propus să studiem imaginea de sine la preadolescenți în dependență de genul acestora. Rezultatele pentru imaginea de sine la băieți și fete sunt prezentate în figura 2.

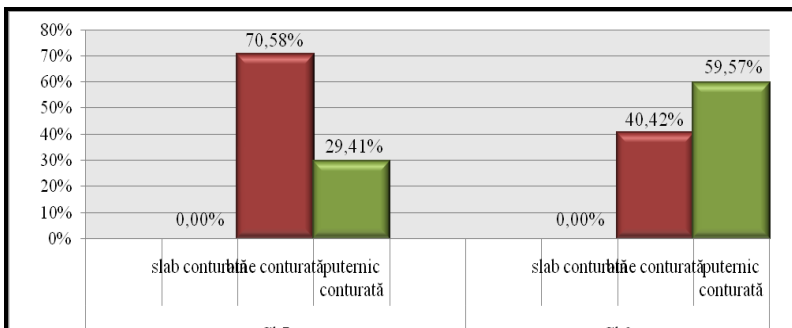
Fig. 2. Rezultatele pentru imaginea de sine la preadolescenți în funcție de gen

Frecvența cea mai mare pentru nivelul bine conturat al imaginii de sine este caracteristică băieților (72,34%), spre deosebire de fete (52,94%).

Pentru nivelul puternic conturat al imaginii de sine sesizăm un tablou invers de rezultate: o frecvență mai mare este specifică fetelor (47,05%) în comparație cu băieții (27,65%).

Am consemnat diferențe statistice semnificative după testul T - student între rezultatele băieților (19,83) și rezultatele fetelor (23,49) ($t=-3.68$, $p\leq 0,001$). Astfel fetele demonstrează o imagine de sine mai puternică.

Următorul pas este prezentarea distribuției rezultatelor în baza variabilei de vârstă. Rezultatele sunt ilustrate grafic în figura 3.

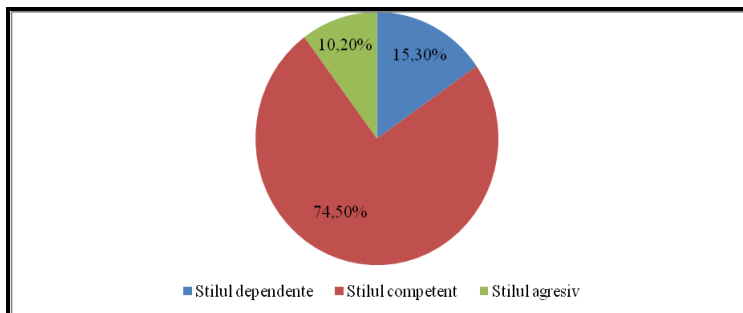
Fig. 3. Rezultatele pentru imaginea de sine la preadolescenți în funcție de vârstă

Nivelul bine conturat al imaginii de sine înregistrează frecvență maximă în rândul preadolescenților din clasa a 7-a (70,58%), spre deosebire de 40,42% din preadolescenții din clasa a 9-a.

Nivelul puternic conturat al imaginii de sine predomină în clasa a 9-a (59,57%), pe când în clasa a 7-a (29,41%).

Testarea la semnificația statistică a datelor prin intermediul testului T – student a stabilit diferențe statistice semnificative între rezultatele preadolescenților din clasa a 7-a (19,35) și rezultatele preadolescenților din clasa a 9-a (24,32) ($t=-5.38$, $p\leq 0,001$), cu rezultate mai mari pentru preadolescenții din clasa a 9-a. Vom menționa că pentru preadolescenții din clasa a 9-a este caracteristică o imagine de sine mai bine conturată și mai conștientizată, comparativ cu preadolescenții din clasa a 7-a la care imaginea de sine încă este în proces de dezvoltare.

Pentru a scoate în evidență stilurile de comunicare la preadolescenți am analizat rezultatele la Testul abilităților de comunicare (L. Michelson).

Fig. 4. Rezultatele pentru stilurile de comunicare la preadolescenți

Conform procentajului prezentat în graficul de mai sus, putem observa că la preadolescenți prevalează cel mai mult stilul competent (74,50%). Stilului competent fiindu-i însușite caracteristici precum: reacții adecvate independente de situațiile externe, la care este supus preadolescentul, capacitatea de-a intra ușor în contact cu alți oameni și a manifesta o atitudine pozitivă față de aceștia, acceptând ajutor din partea celorlalți și cerând-o când este nevoie. În caz de necesitate preadolescentul poate spune „Nu!”, astfel controlându-se pe sine și gestionând cu succes conflictele apărute.

15,30% din preadolescenți manifestă stilul dependent. Preadolescenții cu acest stil de comunicare se caracterizează prin tendința de a primi ajutor și suport din partea celor din jur. Chiar dacă copilul se poziționează ca un neputincios care are nevoie de ajutor, în interior posedă resurse destule pentru a coexista fără suportul celorlalți. În general, preadolescenții cu acest stil de comunicare sunt dependenți de alte persoane, care sunt gata să le ofere sprijin, însă această legătură inevitabil duce la o descreștere semnificativă a încrederii în sine ca rezultat a neputinței proprii.

Stilul agresiv se întâlnește la 10,20%. Preadolescenții ce adoptă acest stil de comunicare manifestă și își exprimă propriile opinii, sentimente, drepturi sau nevoi într-o manieră în care drepturile celorlalți sunt negate sau încălcate. Preadolescenții apelează la stilul agresiv de comunicare pentru a-i controla pe ceilalți

prin intimidare și constrângere, având credința că singura cale de a rezolva un conflict este de a-l învinge pe celălalt. Stilul de comunicare agresiv are la bază aspecte precum stima de sine scăzută, sentimentele de neajutorare sau credințe de superioritate față de ceilalți.

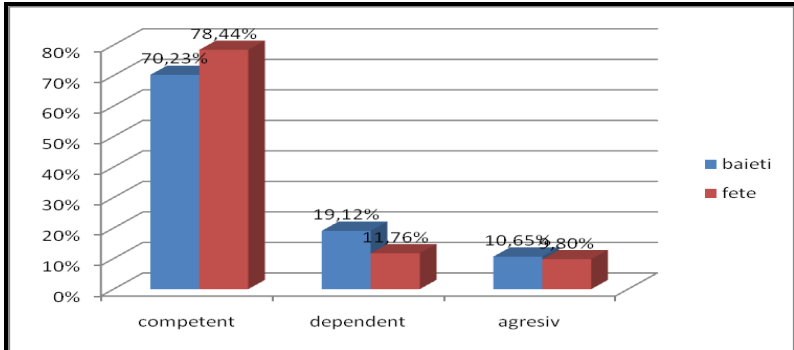
În continuare ne-am propus să studiem legătura dintre stilurile de comunicare și imaginea de sine prin coeficientul de corelații Bravais-Pearson.

Tabelul 1. Corelația dintre stilurile de comunicare și imaginea de sine la preadolescenți (Corelația Bravais-Pearson)

Variabilele	Coeficientul de corelație	Pragul de semnificație
Stilul competent / Imaginea de sine	0,319	$p \leq 0,005$

Potrivit datelor am obținut un coeficient de corelație pozitiv (corelația Bravais-Pearson) între stilul competent și imaginea de sine la preadolescenți ($r= 0.319$, $p \leq 0,005$). Astfel vom afirma că preadolescenții ce aleg stilul competent sunt preadolescenții ce au o imagine de sine bine și puternic conturată.

Rezultatele obținute pentru stilurile de comunicare, în urma prelucrării datelor brute în baza criteriului de gen, sunt prezentate în figura 5.

Fig. 5. Rezultatele pentru stilurile de comunicare la preadolescenți în funcție de gen

Se observă diferențe în frecvențele stilurilor de comunicare caracteristice preadolescenților.

70,23% din preadolescenți și 78,44% din preadolescente manifestă stil competent în comunicare.

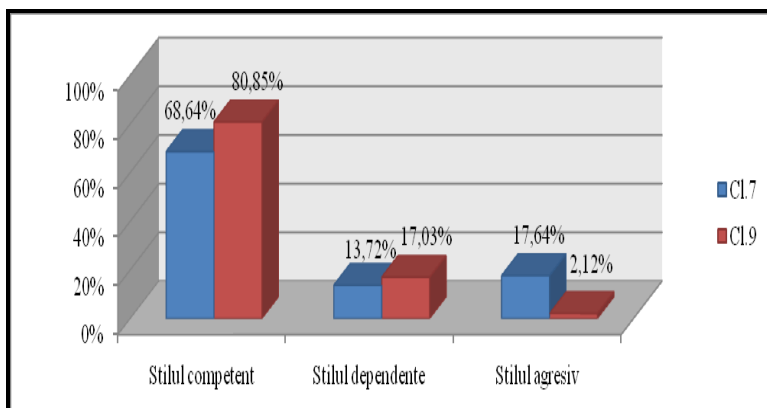
Stilul dependent este mai mult caracteristic preadolescenților (19,12%), spre deosebire de 11,76% preadolescente.

Pentru stilul agresiv frecvențele preadolescentelor (9,80%) sunt apropiate de frecvențele preadolescenților (10,65%).

Pentru a vedea dacă sunt diferențe semnificative între băieți și fete în stilurile de comunicare, am recurs la testul T-student. Testarea la semnificația statistică a datelor a stabilit diferențe semnificative între băieți (8,77) și fete (7,12), doar la stilul dependent ($t=2.36$, $p \leq 0,005$). Băieții manifestă mai frecvent stilul dependent comparativ cu fetele.

Rezultatele care ilustrează stilurile de comunicare la preadolescenți în funcție de vârstă (13 ani – clasa a 7-a; 15 ani – clasa a 9-a) pot fi urmărite în figura 6.

Fig. 6. Rezultatele pentru stilurile de comunicare la preadolescenți în funcție de vârstă

Stilul competent de comunicare este ales mai frecvent de către preadolescenții din clasa a 9-a (80,85%), comparativ cu preadolescenții din clasa a 7-a (68,64%).

Pentru stilul dependent frecvența cea mai mare este caracteristică preadolescenților din clasa a 9-a (17,03%), spre deosebire de preadolescenții din clasa a 7-a (13,72%).

17,64% din preadolescenții din clasa a 7-a și doar 2,12% din preadolescenții din clasa a 9-a manifestă stilul agresiv în comunicare.

Testarea la semnificația statistică, după testul T-student, a datelor, a stabilit diferență semnificativă doar pentru stilului agresiv ($t=2.899$, $p \leq 0,005$), între preadolescenții din clasa a 7-a (6,29) și preadolescenții din clasa a 9-a (4,74). Stilul agresiv de comunicare este mai frecvent ales de preadolescenții din clasa a 7-a.

În concluzie vom menționa că preadolescenților le este specifică imaginea de sine bine conturată și puternic conturată (62,24%, 37,75%). Pentru fete, spre deosebire de băieți, este caracteristică o imagine de sine mai dezvoltată și mai conturată. Spre sfârșitul preadolescenței, în clasa a 9-a, imaginea de sine se

sistematizează, se conturează și devine mai stabilă și puternică, comparativ cu preadolescenții din clasa a 7-a.

Pentru stilurile de comunicare, vom menționa că la preadolescenți prevalează stilul competent de comunicare cu cei din jur (74,50%).

Am stabilit o relație între imaginea de sine și stilul de comunicare la preadolescenți. Preadolescenții cu o imagine de sine puternic conturată aleg stilul competent în comunicare cu cei din jur.

Stilul competent în comunicare se întâlnește mai frecvent la fete (78,44%), decât la băieți (70,23%). Diferențe de gen însă am consemnat pentru un alt stil de comunicare și, anume stilul dependent, care este mai caracteristic băieților decât fetelor.

Preadolescenții din clasa a 9-a recurg mai frecvent la stilul competent comparativ cu cei din clasa a 7-a (70,23% și 68,64%). Diferențe statistice consemnăm pentru stilul agresiv. Preadolescenții din clasa a 7-a aleg stilul agresiv mai mult în comparație cu preadolescenții din clasa a 9-a.

Bibliografie

1. Cașcaval, A., Relația dintre imaginea de sine și abilitățile de comunicare la preadolescenți. Teza de licență, Chișinău.
2. Papalia, E., Olds, S., Feldman, R., Dezvoltarea umană. tr. de A. Mindrila-Sonetto, TREI, București, 2010.
3. Racu, Ig., Psihologia conștiinței de sine, Chișinău, 2005.
4. Verza, E., Verza, F., Psihologia copilului, Trei, București 2017.